

66
SV

FACTS

Europeiska arbetsmiljöbyrån

Se upp för faror på arbetet – råd till unga

Det kan hända dig

Om du råkar ut för en olycka eller skadar din hälsa på arbetsplatsen, kanske du får leva med sviterna resten av livet. Något tragiskt skulle kunna hända dig, till och med din första dag på arbetet. Man skulle kunna förebygga de flesta av dessa tragedier.

Som ung och ny på arbetet kan du vara utsatt för större risker än dina äldre kollegor. När du är ny i jobbet och på arbetsplatsen så saknar du erfarenhet av jobbet och vet inte vilka arbetsmiljöriskerna är. Du har rätt till ett säkert och sunt arbete, bl.a. den nödvändiga utbildningen och arbetsledningen och du har rätt att ställa frågor och rapportera saker du tycker ser osäkra ut. Om du är under 18 år så får du enligt lagen inte utföra vissa riskfyllda jobb beroende på din oerfarenhet och eventuella omognad. Detta faktablad behandlar risker på arbetsplatsen. Ett separat faktablad ger fler råd om dina rättigheter och skyldigheter.

Europeisk skadestatistik visar 50 % högre siffror för ungdomar mellan 18 och 24 år än för någon annan åldersgrupp.

- En 18-årig mekanikerlärling fick så allvarliga brännskador att han dog efter fyra dagar. Han skulle hjälpa sin chef att tömma en blandning av bensin och diesel i en spilltank när bensinen exploderade.

Det är inte bara olycksrisker som kan påverka dig utan din hälsa kan skadas också:

- En hårfrisörskolelev reagerade på de produkter som hon måste använda. Hennes händer fick sår och blåsor så att hon inte ens kunde hålla en kniv och gaffel och hon var tvungen att sluta sitt jobb.

Orsakerna till sådana olyckor och dålig hälsa kan bl.a. bero på osäker utrustning, stressiga arbetsvillkor, snabb arbetstakt, brist på utbildning och arbetsledning samt på rutiner och kontroller. Och om du är under 18 år så löper du mycket större risk för att råka ut för en olycka om du utför arbete som lagstiftningen inte tillåter.

Tips om hur man arbetar säkert (!)

- Utför inga arbetsuppgifter förrän du fått lämplig utbildning.
- Om du känner att du fått för mycket information för fort så be din arbetsledare att ta det lite lugnare och upprepa instruktionerna.

- Lämna inte området där du arbetar om du inte har uppmanats att göra det. Andra områden kan medföra speciella risker som du inte vet om, t.ex. hängande elledningar, halkiga golv eller giftiga kemikalier.
- Om du är osäker på något, fråga någon först. En arbetsledare eller en arbetskamrat kan kanske hjälpa dig att förebygga en olycka.
- Tveka inte att be om mer utbildning.
- Använd för arbetsuppgiften lämplig personlig skyddsutrustning t.ex. skyddsskor, arbetshjälm eller handskar. Var säker på att du vet när du ska använda skyddsutrustning, var den finns, hur den används och hur den ska skötas.
- Ta reda på vad som ska göras i en nödsituation, antingen det är ett brandlarm, elfel eller någon annan situation.
- Rapportera alla olyckor omedelbart till din arbetsledare. Rapportera dem också till ditt skyddsombud, om det finns ett sådant.
- Strunta inte i tidiga tecken på problem, t.ex. huvudvärk, smärta, yrsel, klåda eller irriterade ögon, näsa eller hals. Finns det en läkare, sjuksköterska eller annan sjukvårdspersonal så informera dem. Och om du klagar över något hos husläkaren, berätta vad du jobbar med.
- Följ de råd och instruktioner du har fått – detta omfattar bl.a. att ta raster, justera din stol korrekt, använda skyddsutrustning.

(!) Bearbetat från resuser på <http://www.ccohs.ca/youngworkers/>.

Några saker du ska fråga din chef

- Vilka är farorna och riskerna (²) i mitt jobb?
- Kommer jag att få säkerhetsutbildning och i så fall när?
- Vad ska jag göra för att skydda mig själv, finns det någon skyddsutrustning jag ska använda?
- Vad ska jag göra i en nödsituation? Kommer jag att få utbildning?
- Vem går jag till om jag har en fråga om säkerhet? Hur rapporterar jag en olycka, ett hälsoproblem eller om jag ser något felaktigt.
- Vad gör jag om jag blir skadad? Vem kan första hjälpen?

Vad ska jag se upp med? (³)

- **Halkning och snubbling** – den vanligaste orsaken till olyckor beroende på överfulla och ostädade arbetsplatser, spill på golvet, lösa kablar eller skadade golv.
- **Maskiner och utrustning** – många olyckor orsakas av dåligt underhåll, brist på säkerhetsskydd, brist på utbildning, elektriska fel som kan orsaka brännskador, eld eller dödsfall, försök att reparera en maskin utan att stoppa den eller koppla ifrån den från elförsörjningen. Farliga maskiner finns i restaurangkök såväl som i fabriker.
- **Lyft av laster** – som är tunga eller ostabila, lyfta på felaktigt sätt, eller därför att hjälpmedel som exempelvis vagnar inte finns.
- **Repetitivt, snabbt arbete, särskilt i obekväma ställningar och utan tillräckliga viloperioder** – kan orsaka smärta och skada i muskler och leder (muskuloskeletal sjukdomar). Exempel på detta är bl.a. monteringsarbete på fabrik, arbete i snabbköpskassor eller användning av dator-tangentbord eller datormus.
- **Buller** – bullernivåer som är för höga kan skada din hörsel även om du troligen inte märker något då det sker långsamt. Skadan kan aldrig repareras. Andra fysiska faror är t.ex. **vibrationer och strålning**.
- **Kemikalier** – bl.a. vanliga rengöringsvätskor, färg, hårfriseringsprodukter och damm. Ämnen som finns på arbetet kan orsaka allergiska hudutslag, kronisk astma, cancer eller fosterskador. De kan påverka levern, nervsystemet och blodet.
- **Stress** – kan bero på hur ditt arbete är organiserat – omöjlig arbetsbelastning, oklart ansvar, för stora krav. Stress kan bero på trakasserier från chefer eller arbetskamrater.
- **Våld** – om du har kontakt med allmänheten. Det omfattar verbala kränkningar eller fysiska överfall. Det är verkligen inte "bara en del av jobbet".
- **Arbetsmiljö** – obehag av värme eller kyla och allvarigare problem beroende på temperaturrextrimer, dålig belysning osv.

Typ av arbete	Exempel på faror
Städning	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Giftiga kemikalier i rengöringsprodukter ➤ Vassa föremål i sopor ➤ Halk- och fallfaror
Catering, restauranger, snabbmat	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Halkiga golv ➤ Varm matlagingsutrustning ➤ Vassa föremål
Affärer/försäljning	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Fysiskt våld och verbala kränkningar från kunder ➤ Tunga lyft ➤ Långa perioder i stående ställning
Kontorsarbete	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Dåligt utformade datorplatser ➤ Undermåliga stolar ➤ Stress ➤ Trakasserier
Vård av människor	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Infekterat blod och kroppsvätskor ➤ Lyft och obekväma arbetsställningar ➤ Fysiskt våld och verbala kränkningar ➤ Halk- och fallfaror
Hårfrisering	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Obekväma arbetsställningar ➤ Långa perioder i stående ställning ➤ Kemikalier i hårprodukter som framkallar allergi
Fabriksarbete	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Farliga maskiner ➤ Högt arbetstempo ➤ Halk- och fallfaror ➤ Transportfaror, t.ex. med lyfttruckar

Få dina rättigheter och agera ansvarsfullt

Du har rättigheter på arbetet:

1. Rätt att veta.
2. Rätt att delta.
3. Rätt att vägra utföra farligt arbete.

Arbete är ingen lek och du har skyldigheter på arbetet:

- Samarbeta med din arbetsgivare om hälsa och säkerhet.
- Följ säkerhetsrutiner för att skydda dig själv och dina arbetskamrater.
- Använd eller ha på dig skyddsutrustning.

Här får du veta mer: resurser om unga och säkerhet på jobbet (<http://ew2006.osha.eu.int/>), information om individuella faror och risker på olika arbetsplatser (<http://www.osha.eu.int/>), bland informationskällorna finns också arbetsmiljöverket, fackföreningarna och fackförbunden i ditt land.

Mer information om svensk lagstiftning finns att få från Arbetsmiljöverket, SE-171 84 Solna, www.av.se

(²) En fara är allt som kan orsaka sjukdom eller skada. Risken är sannolikheten att det ska inträffa.

(³) Bearbetat från http://www.tuc.org.uk/tuc/rights_worksafe.cfm/.

Europeiska arbetsmiljöbyrån

Gran Via 33, E-48009 Bilbao
Tfn (34) 944 79 43 60, fax (34) 944 79 43 83
E-post: information@osha.eu.int